

MAGYAR IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI KAMARA E L N Ö K

Igazságügyi Minisztérium

Dr. Varga Judit igazságügyi miniszter asszony részére

Budapest

Pf.: 2.

1357

Tárgy: Tájékoztatás

Hiv. sz.: XX-IFFO/2965/2/2019.

Mell.: Szombathelyi Törvényszék
tájékoztatása

Tisztelt Miniszter Asszony!

Tájékoztatom, hogy a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara (a továbbiakban: MISZK) az Igazságügyi Minisztérium XX-IFFO/2965/2/2019. számú levelében hivatkozott ügyben vizsgálatot folytatott le, melynek eredményeit az alábbiak szerint foglalom össze:

- A MISZK a hatályos törvényi szabályozás mellett nem jogosult a konkrét eljárás adatainak (mint személyes adatoknak) a megismerésére, ilyen információkat sem az eljárás, illetve az adat kezelésére jogosult szervek – megkeresés ellenére – nem bocsátottak Kamaránk rendelkezésére, hivatalos információkkal ennek megfelelően az ügyről egyáltalán nem rendelkezik.
- A MISZK nem jogosult egyedi ügy kapcsán a tagjait ellenőrizni, felügyelni, irányítani vagy bármely módon utasítani.
- Mindezek alapján a konkrét ügyben a MISZK az egyedi ügy vizsgálatához szükséges információkkal nem rendelkezik, és mindaddig, amíg erre jogosult személytől a szükséges adatokat tartalmazó bejelentést vagy más megkeresést nem kap, ennek megfelelően nem is tud eljárni.
- A fegyelmi eljárás megindításának a feltételei jelenleg hiányoznak: nincs hivatalos információ, amely alapján akár az eljárás igazságügyi szakértőt azonosítani lehetne, ennek hiányában érvényesen nem lehet fegyelmi felelősségre vonásra irányuló eljárást folytatni.
- A fegyelmi eljárás megindításának akadálya, ha a hatóság által kirendelt szakértők véleményére alapozott jogerős döntés született az ügyben.

- A fegyelmi eljárás során szakmai szempontból nem vizsgálható az a szakvélemény, amelyet a hatóság jogerős vagy véglegessé vált határozatának meghozatala során elfogadott.
- A feltételes szabadlábra bocsátás előtt a jelenlegi gyakorlat szerint nem kerül sor sem igazságügyi elmeszakértői, sem igazságügyi pszichológus szakértői vizsgálatra az elítélt aktuális pszichiátriai, pszichológiai állapotára, valamint arra nézve, hogy érdemben változott-e a szabadságvesztés ideje alatt. Igazságügyi szakértő kirendelés hiányában értelemszerűen nem alkothat szakvéleményt.

Mindezek alapján Kamaránk a konkrét ügyben sem a szakértő eljárásának, sem szakvéleményének a vizsgálatához nem rendelkezik sem adatkezelési, sem közhatalmi jogkörrel.

Ennek megfelelően Kamaránk az igazságszolgáltatás és a végrehajtó érintett szervek közreműködésével arra vonatkozó intézkedéseket javasol, hogy a jövőben a hasonló tragédiák bekövetkezése megelőzhető legyen. Javasolom Miniszter Asszony koordinálása és megfelelő szakmai vezetés mellett egy projekt indítását a bíróságok, az ügyészség, a kormányzat, az ügyvédség és Kamaránk bevonásával, a jelen ügy tapasztalatai és általában az igazságügyi pszichológusi szakértői tevékenység területén.

A megtett intézkedések és azok eredményei részletesen a következők:

1. Intézkedések

1.1. A vizsgálat indításakor csak a sajtóból tudtunk információkat szerezni. Ezek közül hivatalos információknak az alábbiak minősülhetnek:

- Szombathelyi Törvényszék 2019. december 16-án „H.G. ügyeiről” kiadott közleménye (<https://birosag.hu/aktualis-kozlemlenyek/szombathelyi-torvenyszek-kozlemleny-hg-ugyeirol>), valamint

- a Legfőbb Ügyészség 2019. december 20-i „Az ügyészség mindent megtett a győri gyermekgyilkosság megelőzése érdekében.” című közleménye.

1.2. Rövid úton és hivatalosan is megkereséssel fordultam dr. Andor Szabolcshoz, a Szombathelyi Törvényszék elnökéhez, hogy az ügyben eljáró szakértő azonosításához szükséges adatokat, a szakvéleményt, valamint az ügynek a Kamaránk hatáskörébe tartozó releváns iratait (szükség szerint az általunk meg nem ismerhető információk kitakarása mellett) bocsássa a rendelkezésemre.

1.3. Tekintettel arra, hogy minden jel arra mutatott, hogy az ügyben igazságügyi szakértőként a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ (a továbbiakban: NSZKK) munkatársa eljáró, felvettem a kapcsolatot dr. Nagy Gáborral, az NSZKK elnökével és dr. Szekér Judittal az

NSZKK általános igazságügyi szakértői főigazgató-helyettesével annak érdekében, hogy összehangoljuk a vizsgálatainkat.

1.4. Felkértem Mityók Csabát, a MISZK-nek az adott feladatkörben kompetens, az „orvos, egyes pszichológia, biológia szakmai tagozat” elnökét, hogy a Szaktv. 84. § (3) bekezdése alapján a tagozat szakterületét érintő ügyben fogalmazzon meg véleményt és javaslatot úgy az egyedi ügyre vonatkozóan, mint arra vonatkozóan, hogy van-e, és ha igen milyen eszköz, amellyel a hasonló helyzetek elkerülése érdekében Kamaránk élni tud.

1.4. Felkértem dr. Horváth Csabát a Kamara fegyelmi ügyekért felelős elnökhelyettesét a MISZK Fegyelmi Bizottságának (továbbiakban: FB) az elnökét, hogy a rendelkezésünkre álló információk alapján – figyelemmel különösen az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény 77. § (1) bekezdés b) és c) pontjára – milyen intézkedések megtételére van lehetősége kamaránknak.

Felmerült-e a gyanúja az igazságügyi szakértői tevékenységre vonatkozó jogszabályok, szakmai szabályok, kamarai szabályzatok és határozatok szándékosan vagy gondatlan megszegésének, amelynek alapján a Kamara elnöke előterjesztést tehet fegyelmi (esetlegesen etikai eljárás) kezdeményezésére.

1.5. Felkértem az Kamara elnökhelyetteseit, hogy folyamatosan álljanak rendelkezésre annak érdekében, hogy amennyiben az ügy – a Kamara rendelkezésére bocsátott iratok, információk és egyéb adatok alapján – megérett a döntéshozatalra, a fegyelmi (esetlegesen az etikai) eljárás kezdeményezéséről, illetve az esetlegesen szükségessé váló más intézkedésekről, soron kívül, elektronikus úton dönthessen.

1.6. Miniszter Asszony fent hivatkozott levelében kiemelt fontosságúnak, elemi közös érdekünknek minősítette az igazságügyi szakértésbe, az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom megóvását. E feladat, ráirányította a figyelmünket kamaránk nemegyszer szűken értelmezett szakmai feladatkörén túl, a szélesebb körben értelmezett kamarapolitikai, szakértő-politikai tevékenységére, a 2016. évi XXIX. törvény szerinti, igazságügyi szakértők érdekeit védő köztisztviselési felelősségünkre. A közhangulat-közbizalom szondázására folyamatosan monitoroztuk a sajtóban megjelenő információkat, elemeztük azok tartalmát.

2. Megállapítások, az intézkedéseket követő reakciók

2.1. Adatkezelési, ellenőrzési és utasítási jogosultságok

Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.) értelmében a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara az egyedi szakértői tevékenységek tekintetében sem – tényállás felderítésére alkalmas eszközöket magában foglaló – ellenőrzési, sem felügyeleti, sem irányítási jogköröket nem gyakorol, és a szakértői kirendelések, valamint azok teljesítése kapcsán sem lát el semmiféle feladatot.

(Szemben az igazságügyi szakértői névjegyzéket vezető szervvel, amelyet a Szaktv. 6. §-a alapján ellenőrzési jogkör illet meg, valamint az NSZKK-val, amellyel feltehetőleg az ügyben érintett igazságügyi szakértő munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll.)

Kamaránk arról sem vezet nyilvántartást, hogy mely ügyben mely igazságügyi szakértőt rendelték ki, illetve járt el.

Ennek megfelelően a MISZK – a fegyelmi és az etikai eljárásokat leszámítva – semmiféle kötelezettséget nem állapíthat meg egyedi ügyben, egyedi szakvélemény tekintetében az egyes tagjai számára, az egyes igazságügyi szakértők által folytatott igazságügyi szakértői tevékenységről kizárólag a statisztikai adatszolgáltatás keretében, és értelemszerűen kizárólag az ügyek egyedi azonosításra alkalmatlan adatok megismerésére jogosult.

A Szombathelyi Törvényszék elnöke, dr. Andor Szabolcs a megkeresésünkre adott, jelen levelemhez mellékleteként csatolt válaszlevelében a hatályos jogszabályoknak megfelelően tájékoztatott arról, hogy a tárgybeli ügy kamarai vizsgálatával összefüggésben kért adatok megismerésére kizárólag az információs önrendelkezési jog tiszteletben tartása mellett, a hatályos szabályozásnak megfelelően lehetséges. Az eljáró igazságügyi szakértő azonosításához ezen igazságügyi szakértő személyes adatainak a kezelésére, a szakvélemény megismeréséhez pedig az eljárásban részt vett személyek egészségügyi (tehát különleges) személyes adatainak a kezelésére lenne szükség, melynek továbbítására vagy törvényi felhatalmazás vagy az érintettek hozzájárulása esetén lenne jogosult a Szombathelyi Törvényszék. Alappal hivatkozott a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 162. § (4) bekezdésére – mely tételesen felsorolja azokat, akik jogosultak a per iratait, vagy azok másolatait megismerni – és tájékoztatott, hogy a MISZK részére csakis kifejezett törvényi felhatalmazás vagy az érintett kifejezett hozzájárulása alapján adhat ki peres iratot, ilyen törvényi felhatalmazással azonban a MISZK nem rendelkezik.

Az NSZKK-tól ugyanezen indokokból szintén semmiféle hivatalos információt kamaránk nem kapott.

Így kamaránknak a sajtóhírekben megjelenteken túlmenően jelenleg sem az ügy részletei, sem az eljáró igazságügyi szakértő személye, sem a szakértő kirendelése, sem pedig a szakvélemény tartalma tekintetében, megalapozott, konkrét, ellenőrzött információk jelenleg sem állnak rendelkezésére. Egy esetleges kamarai hatáskörbe tartozó eljárás szóbeszéden alapuló megindítása olyan, az ügy érdemére kiható szabályszegést jelentene, amely az egész eljárás érvénytelenségét vonná maga után.

2.2. Az NSZKK-val való együttműködés

Az NSZKK főigazgatójával, dr. Nagy Gáborral, és főigazgató helyettesével, dr. Szekér Judittal folytatott megbeszéléseink eredményeként közös álláspontra jutottunk tekintetben, hogy:

- A konkrét ügy tanulságainak megállapításában, a két szervezett közösen alakítja ki saját álláspontját.

- A szakértő jogosítványa csak azokra a kérdésekre terjed ki, amelyeket a kirendelésben feltesznek.

- Szükséges lehet annak kidolgozása, hogy a kedvezményel történő szabadítás esetén milyen igazságügyi szakértői kérdések válhatnak fontossá. E témakör kidolgozásában mind a MISZK, mind az NSZKK kifejezte együttműködési készségét.

2.3. A szakmai tagozat véleménye

A MISZK Orvos, egyes Pszichológia, Biológia Szakmai Tagozat a rendelkezésre álló, sajtóinformációk alapján az alábbi véleményt alakította ki:

„H. G.-t az emberölés büntettének kísérlete miatt két orvosszakértő – akik közül legalább az egyik igazságügyi elmeszakértő – vizsgálta, és beszámítási képességét súlyos fokban korlátozta. Nincs információ arra vonatkozóan, hogy ebben a vizsgálatban pszichológus szakértő közreműködött-e, illetve hogy a beszámítási képesség vizsgálatán túl a gyanúsított sértetthez fűződő viszonyát illetve cselekménye motivációját – amely kérdéseket a pszichológus szakértő vizsgálhatott volna – feltárták-e.

A gyanúsított szülői felügyeleti jogának megszüntetését az ügyészség indítványozta, mely eljárás elkülönült az alap büntetőügytől.

A szülői felügyeleti jog megszüntetésének tárgyában indított polgári perben eljáró pszichológus szakértő vizsgálatáról nem tudjuk, hogy a szakértő az egész családot vizsgálta-e, vagy csak az apát a nevelési alkalmasság tekintetében, mivel az anya nevelési alkalmassága a rendelkezésre álló adatok szerint nem kérdőjeleződött meg. Szintén nem tudható, hogy a pszichológus szakértőnek a vizsgálat előtt rendelkezésére állt-e az alap büntetőügyben az apáról készített elmeszakértői vélemény. Ebből következően azt sem ismeretes, hogy az apa szülői alkalmasságának véleményezésekor az eljáró pszichológus szakértő – a 20. módszertani levél ajánlásának megfelelően – indítványozta-e pszichiáter szakértő bevonását a nevelési alkalmasság véleményezésének kérdésében, mivel a beszámítási képesség súlyos fokú korlátozása szakértői szempontból felveti a pszichiátriai megbetegedés gyanúját.”

A feltételes szabadlábra bocsátás előtt a jelenlegi gyakorlat szerint nem kerül sor sem igazságügyi elmeszakértői, sem igazságügyi pszichológus szakértői vizsgálatra az elítélt aktuális pszichiátriai, pszichológiai állapotára nézve; érdemben változott-e a szabadságvesztés ideje alatt. Ez különösen fontos olyan esetekben, amikor az alapügyben a bíróság figyelembe

vette a vádlott pszichiátriai, pszichológiai devianciáját, patológiát. Az igazságügyi szakértő olyan ügyben, amelyben nem rendelik ki (vagy megbízást nem kap) értelemszerűen nem járhat el.

2.4. Fegyelmi felelősség

A MISZK Fegyelmi Bizottságának álláspontja is csak abból tudott kiindulni, hogy Kamaránknak figyelembe vehető forrásból nem állnak rendelkezésre olyan adatok, ideértve az igazságügyi szakértő azonosításához szükséges adatokat is, amelyeknek alapján az igazságügyi szakértői tevékenységre vonatkozó jogszabályok, szakmai szabályok, kamarai szabályzatok és határozatok szándékos vagy gondatlan megszegése vizsgálható lenne, és a hatályos jogszabályi környezetben ezen adatok beszerzése jogszabályi akadályokba ütközik.

Fegyelmi eljárás ismeretlen személy ellen nem indítható, azt a Szaktv. 104. §-a alapján kizárólag meghatározott igazságügyi szakértővel szemben lehet kezdeményezni.

A fegyelmi eljárás megindításának akadálya a Szaktv. 110. § (2) bekezdés b) pontja alapján az is, ha a hatóság által kirendelt szakértők véleményére alapozott jogerős döntés született az ügyben. Ráadásul a Szaktv. 93. § (5) bekezdése alapján a fegyelmi eljárás során szakmai szempontból nem vizsgálható az a szakvélemény, amelyet a hatóság jogerős vagy véglegessé vált határozatának meghozatala során elfogadott.

3. A jövőbeni hasonló esetek megelőzése érdekében szükséges intézkedések

A MISZK elnöksége Miniszter asszony levelének kézhezvétele óta folyamatosan, elektronikus úton egyeztet a jelen ügyről, és a januárban esedékes elnökségi ülésen napirendi pontként foglalkozunk a kérdéssel.

Az igazságügyi pszichiátriai, de még inkább az igazságügyi pszichológus szakvélemények kapcsán az elmúlt évek alatt számos neuralgikus pont merült fel, amelyeknek a rendezése meghaladja a jelenlegi kamarai hatáskört (gyermekelhelyezés, nevelési alkalmasság, kapcsolattartás, mennyiben várható a szakvéleménytől, hogy prognózist adjon, a vallomások élményszerűsége, szavahihetősége stb.).

Ezek a kérdések folyamatosan jelen vannak a közvéleményben, médiában, és bár a szakmának adott esetben megalapozott válaszai vannak, azonban ezeknek az érvényesítése esetenként akadályokba ütközik.

A két gyermek halála, amelyet még tetézt az a tény, hogy mindez pont a Karácsonykor, a család ünnepének várakozásában történt, fokozott érzelmi reakciót eredményezett.

A pszichológia ismeri és használja a poszttraumás stressz fogalma mellett a „poszttraumás gyarapodás” fogalmát is, amikor is a súlyos trauma mozgósító ereje nagyobb erőfeszítésekre, kreatívabb megoldásra serkeni a traumát átélteket.

A győri két gyermek, a család tragédiája visszafordíthatatlan. De álláspontunk szerint nekünk, igazságügyi szakértőknek, az igazságszolgáltatás résztvevőinek az is feladatunk, hogy a kialakult helyzet elemzéséből tanulságok levonásából erőt merítve tudjunk előre lépni, hogy megelőzzük, csökkentsük az ilyen és ehhez hasonló tragédiák számát.

Ehhez azonban nem elegendő az igazságügyi szakértők közreműködése, hanem ahhoz az igazságszolgáltatás és a kormányzat széleskörű összefogása szükséges.

Mindezek alapján javasoljuk, hogy jöjjön létre – akár Miniszter Asszony koordinálása mellett – egy a bíróságokat, ügyészséget, Kamaránkat, a végrehajtó hatalmat és az ügyvédséget is felvonultató projekt, amely megfelelő szakmai vezetés mellett megvizsgálja és feltárja az igazságügyi pszichológia, pszichiátria neuralgikus pontjait, megkeresve hozzá a megfelelő – jogalkotási, jogegységesítési és jogalkalmazási – megoldásokat. Ennek keretében indokolt lenne többek között az alábbi intézkedési javaslatok megfogalmazás, illetve kérdések megvitatása.

3.1. A konkrét ügy jelenleg ismert tapasztalataihoz kapcsolódóan

3.1.1. A közeli hozzátartozó ellen elkövetett súlyos bűncselekményekkel kapcsolatban végzett igazságügyi, elmeszakértői vizsgálatokon – a beszámítási képesség véleményezésén túl – pszichológus szakértő bevonásával kerüljön sor a gyanúsított sértetthez fűződő viszonyának, illetve cselekménye motivációjának feltárására is, különösen akkor, amikor kiskorú gyermekek is érintve vannak az ügyben, mivel fennállhat a veszélye annak, hogy az elkövető a gyermekek bántalmazásával bántalmazhatja legközelebb a másik szülőt.

3.1.2. Amennyiben az egyik szülő szülői felügyeleti jogának megszüntetését az ügyészség bűncselekmény gyanúja miatt indítványozza, a polgári perben az egész család vizsgálata javasolt és nem csak azé a szülőé, akinek a szülői alkalmassága megkérdőjeleződött.

Amennyiben az alap büntetőügyben a gyanúsítottról elmeszakértői vélemény készül, ez kötelezően kerüljön át a szülői felügyelet és a kapcsolattartás szabályozásáról döntő eljárás iratai közé.

3.1.3. A nevelési alkalmasság pszichológus szakértői vizsgálatokor – amennyiben pszichiátriai előzmény felmerül a vizsgált személlyel kapcsolatban – ne opcionális, hanem kötelező legyen a pszichiáter szakértő bevonása a pszichológus szakértő részére. Mivel a polgári ügyek szakértői vizsgálatának szakértői logikája más, mint a büntető ügyeké, ezért amennyiben a vizsgált személy nevelési alkalmasságának kérdése büntető ügyben merül fel, javasolt legyen az elmeszakértő bevonása a nevelési alkalmasság véleményezésébe akkor is, ha a vizsgált szülő súlyos, életellenes bűncselekményt követett el.

3.1.4. A feltételes szabadlábra bocsátás előtt javasolt az elítélt elmeszakértői vizsgálata akkor, ha beszámítási képességét korlátozták és büntetését emiatt enyhítették. A vizsgálat célja, hogy aktuális pszichiátriai állapotát felmérjék, illetve, hogy szükséges-e szakorvosi felügyelete

ebben a tárgykörben, valamint vizsgálják azt is, hogy aktuális elmeállapota alapján képes-e a társadalomba visszailleszkeskedni.

3.1.5. Amennyiben a feltételes szabadlábra bocsátás lehetősége - és ezzel együtt a szülői kapcsolattartás megvalósulása - bírói mérlegelésre kerül, javasolt ismételt iü. pszichológus szakértői vizsgálat abban a kérdésben, hogy az elítélt tekintettel cselekménye jellegére vagy beszámítási képességének korlátozására, aktuális pszichés állapota alapján alkalmas-e feltételes szabadlábra bocsátását követően a gyermekekkel való kapcsolattartásra, ha igen, akkor felügyelettel vagy felügyelet nélkül.

3.2. Az igazságügyi pszichológusi szakértés területén

3.2.1. Szükséges bővebb és részletesebb módon tisztázni és deklarálni, hogy mely kérdések tartoznak az igazságügyi szakértőtől elvárhatóan megválaszolható, illetve megválaszolendő körbe.

3.2.2. A pszichometria eredményei alapján, az oktató/kutató helyek, klinikák szakembereinek bevonásával bővíteni az objektív mérő/beclő skálák körét (gyermeknevelési képesség abszolút, és a két szülő relációjában mért értékeinek megállapítása; gyermekelhelyezés, nevelési alkalmasság, kapcsolattartás kritériumainak a lehetséges maximális mértékben objektívizált meghatározása; mennyiben várható a szakvéleménytől, hogy prognózist adjon; a vallomások élményszerűségének, szavahihetőségének a megítélése, stb.)

A vázolt projekt elsődleges tevékenysége felmérni, és meghatározni az elvégzendő feladatokat, feltárni az ehhez szükséges teendőket, majd elősegíteni azok végrehajtását.

Ha a fentiekkel kapcsolatban bármilyen kérdés, észrevétel merül fel, természetesen magam és Kamaránk is állunk rendelkezésére!

Budapest, 2020. január 6.

Tisztelettel:

